ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު| އުތުރު ފަރި
ހދ.ކުޅުދުއްފުށި،
ދިވެހިރާއްޖެ

ސަމަރީ ނިންމުން

- **ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު:** 2021/HC-N-A/02
- **އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް:** ހަސަން ފޫސާ އިބްރާހީމް / ފާޅުނާގެ، ހދ.ކުޅުދުއްފުށި
- **އިސްތިއުނާފު ދަޢުވާލެވޭ ފަރާތް:** ކުޅުދުއްފުށި ސިޓީ ކައުންސިލްގެ އިދާރާ
- **މައްސަލައިގެ ބާވަތް:** މިލްކުވެރިކަން ސާބިތުކުރުން

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
ފަނޑިޔާރު ފާތިމަތު ފަރްހީނާ
ފަނޑިޔާރު ޝުޢައިބް ހުސައިން ޒަކަރިއްޔާ
ފަނޑިޔާރު އަބްދުއްރައްޒާޤު އިބްރާހީމް

ނިޔާކުރި ތާރީޚު: 22 މުޙައްރަމް 1442 / 30 އޯގަސްޓް 2021

ހައިކޯޓުގައި ޤަޟިއްޔާ ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ތާރީޚު:

05 ރަޖަބު 1442

17 ފެބުރުއަރީ 2021

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- **ނަންބަރު:** 133/B12C/2016
- **ނިންމި ކޯޓު:** ތިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ ކުޅުދުއްފުށީ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓު
- **ބާވަތް:** މިލްކުވެރިކަން ސާބިތުކުރުން
- **ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު:** 05 މެއި 2016
- **ނިމުނު ތާރީޚު:** 29 ޑިސެމްބަރު 2019

ވަސިއްޔާތު ހިބަކުރުމާ ފަރާއިޒުގެ ނައްޞު: މިދަޢުވާއަކީ ވަސިއްޔާތު ސޮއިކޮށް ބުނެފައިވާ ޤަޟިއްޔާއާ އާއި ވަސިއްޔާތު އަސްލުތަކުގެ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގެ ޙުކުމް ތަޢާރުޒުވާކަމެވެ.

ޚުލާޞާ:

1. މިއީ، ތިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ ކުޅުދުއްފުށީ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 133/B12C/2016 ޤަޟިއްޔާ އެކޯޓުން ނިންމާފައިވާ، ސަރުކާރު ނުވަތަ ވާރިސުން އަސްލުވެރިކަމާ މިލްކުވެރިކަން ދިނުމަށްދެވުނު ބޭން ހދ.ކުޅުދުއްފުށި / މާބާގެ، ޙަސަން ރަޝާދު އިސްތިއުނާފުގެ ފަރާތުން އުފުލާފައިވާ އިސްތިއުނާފު ކުރިއްވާފައި އެދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅުން ބަލައިގަތް ޤަޟިއްޔާއެކެވެ. މިޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފު ކުރައްވާ ފަރާތަކީ ހދ.ކުޅުދުއްފުށި ސީ ކުރަންބިލާގެ އިލްޔާސްއެވެ.

ކަންހިނގާފައިވާ ގޮތް:

2. ހދ.ކުޅުދުއްފުށި "ބަރަކާގެ" ނަމަ ގޯއްޗަކީ އަހަރު މާބާގެ، ޙަސަން މޫސާ އިސްތިއުނާފުގެ ވަރަށް ހދ.ކުޅުދުއްފުށި / ބަރަކާގެ އަޙްމަދު ޢަބްދުﷲ އަލިމަސް މުޙައްމަދުގެ ގޯއްޗަކަށްކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް އެދި ތިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ ކުޅުދުއްފުށީ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް ދައުވާކުރައްވާ ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ.[1] އަދި އިސްތިއުނާފުކުރަނިވި ތިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ ކުޅުދުއްފުށީ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 133/B12C/2016 ޤަޟިއްޔާއެވެ.

3. މިދައުވާ ބިނާކުރެވުނު ޙަސަން މޫސާ އިސްތިއުނާފުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ލިޔެކިޔުންތަކުގެ ތެރޭގައި ތިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ ކުޅުދުއްފުށީ ޚާޞްކުރި 03 މާރިޗު 2005 ގައި ޙަސަން މޫސާ އަށް ދޫކޮށްފައިވާ

---

[1] ތިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ ކުޅުދުއްފުށީ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް ދައުވާކުރި ހުށަހެޅި ލިޔުން.

ސިޓީއަކާއި މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޓޮލްސް ޑިވެލޮޕްމަންޓުން 5 ޖެނުއަރީ 2006 ގައި ފޮނުވާފައިވާ ސިޓީއަކާއި ކުޅުދުއްފުށީ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ސިޓީއެއް ހިމެނެއެވެ.

4. ކުޅުދުއްފުށީ އޮފީހުގެ ސިޓީގައި "ބޯޑިންގގެ ގޮތުގައި މިހާރު މިތަނުގައި ދަރިވަރުން އުޅުއްވާފައިވާ ގޮތުގައިވެއެވެ. ހުސައިން ފާރޫގު އިބްރާހީމްގެ މަންމަގެ ނަމުގައި މިތަނުން ގޮތެއް ދޫކުރައްވާފައިވާކަމެއް މިއޮފީހުގެ ރިކޯޑުން ފެންނާކަށް ނެތެވެ.[2]

5. އަދި މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޓޮލްސް ޑިވެލޮޕްމަންޓުގެ ސިޓީގައި ޖަވާބުގައި ބޯޑިންގގެ ބިމާ ގޮތްތަކަށް ސަރުކާރު ބޭނުންކުރުމަށް ހިންގާފައިވާތީ، ހުސައިން ފާރޫގު އިބްރާހީމްގެ ބަދަލުގައި ގެއްލުންވާނަމަ ސަރުކާރުން މަރުސަލަ ހުރަހަށްވެގެން ކުރިއަށް ގެންދިޔުމެވެ.[3]

6. 21 މާރިޗު 2013 ގައި ހުސައިން ފާރޫގު އިބްރާހީމްގެ ވާރުތުން ތިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ ކުޅުދުއްފުށީ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް ފޮނުވި ސިޓީގެ ޖަވާބުގައި އެކޯޓުން ބުނެފައިވަނީ ހިތާދޫ ކުޅުދުއްފުށީ ބޯޑިންގގެ ބިން ސަރުކާރު ބިމެއް އެކޯޓުގެ ރިކޯޑުތަކުން ފެންނަން ނެތް ކަމަށެވެ.[4]

7. މިގޮތުން ވާރުތަ ބިނާކުރި ތިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ ކުޅުދުއްފުށީ މީރާޒް އިސް ނަމެއްގައި ނުކުތް ވާރުތަކުން، މިތަނުގައި ދެމިއޮތް ބިމުގެ ތަރިކައިން ހަމަ ކުރީ ވަރަށް ކުރިން ދިރިއުޅުނު ދުވަސްވަރު ބިމަށް އިސްތިޢުމާލް ކުރަމުން ގެންދިޔަ ކަމަށް ބުނެ ކަންކަން ދެކި އުޅުއްވިއެވެ. މިގޮތުން، އެ ވާރުތަ ވެރިކަމުގައިވާ ބޯޑިންގގެ ބިމުގެ ވާރުތަ ބިމުގެ ކޮޅު ބިން ރިކޯޑުން ނުވާތީ ގެއްލުން ހުރި ވާރުތައިގެ ބަދަލު ދޭކަމަށް ވާރުތަ ބިމުގެ ނަންބަރުގައި 07 ޖުލައި 2013 ގައި ދަޢުވާ ހުށަހަޅާފައިވާ ކަމެވެ.

އަދި ދަރިވަރު ކަމަށް ވާރުތަ ބިމުގެ މަސްލަ ގެއްލުމުގެ ރިކޯޑް ފެންނާތީ ބަރަބަރު ހުރި ދަޢުވާ ދަށުން ވާރުތަ ދެމިއޮތް ބިމުގެ

---

[2] ތިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ ކުޅުދުއްފުށީ އޮފީހުގެ ނަންބަރު B12D/2005/21 ސިޓީގެ ކޮޕީ.

[3] މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޓޮލްސް ޑިވެލޮޕްމަންޓުގެ ނަންބަރު E-2006/14 ސިޓީގެ ކޮޕީ.

[4] ތިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ ކުޅުދުއްފުށީ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު B12MC/2013/15 ސިޓީގެ ކޮޕީ

ހުރި ވިދާޅުވުންތަކުން ވެސް އެގޮތަށް ވިއްކުމެއް އޮތް ކަމަށް އެނގެން ނެތްތީ ދަޢުވާ ކުރުމުގެ ހައިސިއްޔަތުން ތިބެގެންނުވާނެކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް އެދިލައްވާފައެވެ.

8. ތިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ ކުޅުދުއްފުށީ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 133/B12C/2016 ގަޟިއްޔާ ނިންމާފައިވަނީ، އަންނަނިވި ގޮތައްމެއެވެ.

> " ދަޢުވާގެ، ރިސާލާ ބަޔާންކުރެވުނު ނުކުތާތަކާއި ހުށަހެޅިފައިވާ ހަސްބު ވިދާޅުވުންތަކުގެ މައްޗަށް ޝަރީޢަތުން ރަޖިސްޓަރީ ޝަހާދަތް، ހދ.ކުޅުދުއްފުށި / ޗަންދަނީމަގު އެވް ރިޔާ ބަދަރުގެ ޕޮއިންޓާ ހދ. ކުޅުދުއްފުށި / ޗަންދަނީމަގު، އާމިނަތު މުޙައްމަދު ވެއްޓިފައި ކަމަށް ކަނޑައަޅައި ދިނުމަށް އެދި ޗަންދަނީމަގު، އާމިނަތު މުޙައްމަދުގެ ފިރިހެންދަރި ހދ.ކުޅުދުއްފުށި / މާތޯޑާ، ބަސްތަން ދާނީ ހަރަށްތި މިހާރުވެފައި ބަސްތަން ދާނީ ހަރަށްތަކުވާ ހިނދުގެ ހިނބަހަށްގައި ފުރުޞަތުދީފައިވާ ހިސާބުތަކާއި ހދ.ކުޅުދުއްފުށި / ޗަންދަނީމަގާއި ދަނޑިފަރާތުން ވެއްޓު އަތްފަރިވެސް ނިޔާމެ އެޅުމަށް ދަނޑިވަޅެއް ކޮށްދިނުމާ ފަރާތް ކަށްޓަކައިވާ ހދ.ކުޅުދުއްފުށި / ދޮވެދާރުގެ، އަދި މުޙައްމަދު ކާނަ ވިލާސް ދަނޑިވަޅު ފިހާރަކީ ބަސްތަން ވީސާ ހަޤީޤަތާއި ހަމަ ސީދާ ތަޢުލީމާތަކާއި ހދ.ކުޅުދުއްފުށި / ދޮވެދާރުގެ އެއްވެސް އަށް ބަނޑުކޮޅާއި އަދަދު ހދ. ކުޅުދުއްފުށި އާރިހުގެ ދަނޑުވަރުން އަނބުރައިވާނެކަމުގެ އެއްވެސް ވިއްޔެއް ހދ.ކުޅުދުއްފުށި ކައިރީގެ އިދާރާގެ ދަނޑުވަރުން ފޯނުނަން ނިޔާކަމަށް އިދާރާއިން ދެންފަރާތްކަމާއި، އަދި ދޮވެދާރުގެ އެވް ކިޔާ ޗާޕެގެ އެއްވެސް މީހަކުވެސް ޝަރީޢަތުން ނިންމާފައިވާ ކަނޑައަޅާ އެއްވެސް ވިއްޔެއް ފުރުޞަތު ނިޔާ ކަމާއި، އަދި ވިއްޔެއް ތަޢުލީމާއި ބަނޑުރީ ހަމަ ނިންމާފައިވާ ކަމާއި އެއްބަސްވެ، ނިޔާތާކާއި، ހދ.ކުޅުދުއްފުށި / ދޮވެދާރުގެ އެވް ކިޔާ ބަޔާންކުރި ޗާޕެގެ ފަރިކަމާއެއްގެ ޚާއްޞަކޮށް ހދ.ކުޅުދުއްފުށި ކައިރީގެ އިދާރާގައި ހަމަ ސީދާ ހުށަހެޅުމުގެ ޤާނޫނީ ދަނޑުވަރު ހދ. ކުޅުދުއްފުށި /ދާދިހުގެ، އަދި މުޙައްމަދުގެ ނަންބަރުގައި ދައުލަތުން ދެންފަރާތްކަމާއި، އަދި އެއްބަސް ހުރިން ފިރިހެންނަށް ވިއްސާވާ ވީ ޤާނޫނުން އެއްބަސްވެފައި އުސޫލާއި އެއްގޮތް ވައިބަރުވާނޭގެ ނިޔާގައި ޗާޕެގެ އިތުރުވަސީލަތް ޤާނޫނީ އުސޫލުން ކަނޑައަޅާ ހދ.ކުޅުދުއްފުށި / ދޮވެދާރުގެ، ބަސްތަން ދެސް އިސްތިޢުމާލު ކަނޑައަޅާ ޗާޕެގެ ހދ.ކުޅުދުއްފުށީން ޤާނޫނުއަސާސީ އުސޫލުން ރިޢާޔަތްކުރާނެ ކަމަށް ހދ.ކުޅުދުއްފުށި ކައިރީގެ އިދާރާއިން ދާއިރާކަމަށް އިދާރާއިން ދެންފަރާތް ޤާނޫނީ، ހދ.ކުޅުދުއްފުށި/ ދޮވެދާރުގެ އެވް ކިޔާ ބަޔާންކުރި ޗާޕެގާއި އެވްޓިވާއަދާ އެއްވެސްކަމެއް ބަޔާންކުރާ ވަކިވެ

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހދ.ކުޅުދުއްފުށި / ފާތުމާގެ، ޙަސަން

މޫސާއަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނިންމިއެވެ."

9. މިނިންމުން [illegible] އަންނަނިވި [illegible] [illegible] [illegible].

9.1 [illegible] [illegible] ކުޅުދުއްފުށި ކައުންސިލްގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible] ގޯތީގެ ރަޖިސްޓަރީ 1 ވަނަ [illegible] " ގެ 190 ވަނަ ސަފްހާގެ 1333 ވަނަ ނަންބަރުގައި ހދ.ކުޅުދުއްފުށި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]؛

9.2 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ގޯތީގެ ރަޖިސްޓަރީ [illegible]؛

9.3 [illegible] [illegible] ރަޖިސްޓަރީން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]؛

9.4 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]؛

9.5 ގޯތީގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]؛

9.6 ޙަސަން މޫސާ އިބްރާހީމްއަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]؛

9.7 ޙަސަން މޫސާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible]

10. [illegible] [illegible] ކުޅުދުއްފުށި [illegible] ކޯޓުގެ ނަންބަރު 133/B12C/2016 ގެ [illegible] [illegible] [illegible] ހދ.ކުޅުދުއްފުށި / ފާތުމާގެ ޙަސަން މޫސާ އިބްރާހީމްގެ [illegible] [illegible]

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ އިސްތިއުނާފު ކުރަމުން އަންނަނިވި ނުކުތާތައް ފާހަގަކޮށް، އެ ނުކުތާތަކާމެދު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ފާހަގަކުރައްވާފައި ވެއެވެ. މިގޮތުން ހުށަހަޅާ ނުކުތާތަކަކީ؛

10.1 އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައި ވާ މައްސަލައަކީ ހދ.ކުޅުދުއްފުށި / ބޮޑުވިލާގެ އާ ޝިޔާން ބަނޑާރަ ގެއްލުވި ހދ. ކުޅުދުއްފުށި / މާބޮޑުގެ، ޙަސަން ފޫޒާ އިބްރާހީމްގެ މަރުވުމާ އަމިއްލަވުރެވި އާމިނަތު ވާރުތަވެރިންގެ ގޮތުގައި ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް އެދި ހދ. ކުޅުދުއްފުށި / މާބޮޑުގެ، ޙަސަން ފޫޒާ އިބްރާހީމް ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައެއްކަމުގައިވާއިރު މިމައްސަލަ ނިންމަމުން، ހދ.ކުޅުދުއްފުށި/ ބޮޑުވިލާގެ، އާ ޝިޔާން ބަނޑާރަ ގެއްލުވި، އަމިއްލަ އުފަން ދަރިއެއް ވަރަށް ބުނެފައިވާ މަރުވުމާ ދިމާވި ވާރުތަވެރިން މައްސަލައިގައި ދަރުމަވެރިކަމުގެ ވާރުތަ ޙައްޤުވެރިޔާ ހދ.ކުޅުދުއްފުށި / މާބޮޑުގެ ޙަސަން ފޫޒާ އިބްރާހީމް ޝަރީޢަތުން ކަނޑައަޅައި ދިނުމުގެ މަސައްކަތް ކުރުމަށް ޤާނޫނީ ނިންމުމެއް ނިންމާފައިވާ ނުކުތާއެވެ.

10.2 ހދ. ކުޅުދުއްފުށި / ބޮޑުވިލާގެ އާ ޝިޔާން ބަނޑާރަ ގެއްލުވި ހދ.ކުޅުދުއްފުށި / މާބޮޑުގެ، ޙަސަން ފޫޒާ އިބްރާހީމްގެ މަރުވުމާ އަމިއްލަވުރެވި އާމިނަތު ވާރުތަވެރިންގެ ގޮތުގައި ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް އެދި ހދ.ކުޅުދުއްފުށި / މާބޮޑުގެ، ޙަސަން ފޫޒާ އިބްރާހީމް ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ދަށުން ނިންމަމުން ކަނޑައަޅާފައިވާ ގޮތުގެ 3 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ހ) ހދ.ކުޅުދުއްފުށި / ބޮޑުވިލާގެއާއި ބެހޭގޮތުން ދިރުވާ ވަޤުފު ގޮތުގައި ހުރި ތިމާވެއްޓާއި ބެހޭ ބައެއް ވަރުގައި، ހދ.ކުޅުދުއްފުށި / ކައުންސިލްގެ ގޮތުން ގެދޮރު ބެހޭ ދިރާސާކުރުމާއި ބެހޭ ވަރުން، ކައުންސިލްގައި ގެދޮރު "އިމާރާތާއި ގޯތި ބަހައިލުމުގެ 1 ވަނަ ޒުވާ" ގެ 190 ވަނަ ސަފުޙާގައި 1333 ވަނަ ނަންބަރުގައި ހދ.ކުޅުދުއްފުށި / ބޮޑުވިލާގެ ވެރި ފަރާތެއްކަމުގައި ދިއުމަށްފަހު ހދ.ކުޅުދުއްފުށި / ދަރުމަވެރިޔާގެ އަދި މިހާރުވެސް ކަމަށް ބެން މި ދިޔުން ނިންމާފައިވާކަން، އަދި ހދ.ކުޅުދުއްފުށި / ކައުންސިލް އިދާރާގެ ނަންބަރު 266/22/2013/ގ (7 މެއި 2013) "ގޯތި

ރެޖިސްޓްރީ" [illegible] [illegible] ހދ.ކުޅުދުއްފުށި / [illegible] [illegible] [illegible] ހދ.ކުޅުދުއްފުށި / [illegible] [illegible] އަދި [illegible] [illegible] ރެޖިސްޓްރީ [illegible] [illegible] [illegible]، ހދ.ކުޅުދުއްފުށި / [illegible] [illegible] އަދި [illegible] [illegible] ހދ.ކުޅުދުއްފުށި / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ރެޖިސްޓްރީ [illegible] ހދ.ކުޅުދުއްފުށި / [illegible] [illegible] އަދި [illegible] [illegible] ހދ.ކުޅުދުއްފުށި / [illegible] [illegible] އަދި [illegible] [illegible] 2013 ވަނަ އަހަރުގެ ކުރިން ކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

10.3. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހދ.ކުޅުދުއްފުށި / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހދ.ކުޅުދުއްފުށި/ [illegible] [illegible] އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

[illegible] [illegible] ކަންތައްތައް

11. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޝަރީޢަތުގެ ޤާނޫނުގެ[5] 43 ވަނަ މާއްދާއިން އެނގެއެވެ.[6]

12. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޝަރީޢަތުގެ ޤާނޫނުގެ[7] 43 ވަނަ މާއްދާއިން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

---

[5] 22/2010 - ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޝަރީޢަތުގެ ޤާނޫނު

[6] 22/2010 - ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޝަރީޢަތުގެ ޤާނޫނު

[7] 22/2010 - ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޝަރީޢަތުގެ ޤާނޫނު

ނުވަތަ ރިޢާޔަތްކުރަންޖެހޭ މިންވަރަށް ބެލިކަމަށް [illegible] ބުނާނަމަ އެކަމުގައި އުޞޫލު ޤާނޫނީ [illegible] ކޮބައިކަން [illegible] [illegible] [illegible] ސާފުކޮށް [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޤަޟިއްޔާއިން[8] ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ.

13. އެހެންކަމުން އިސްތިއުނާފަށް ހުށަހަޅާ މައްސަލަތަކުގައި ދަށު ކޯޓުގެ ޙުކުމް ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ނިންމަވާފައިވާކަމަށް ބުނާނަމަ [illegible] ބަޔާންކޮށްދޭންވާނެއެވެ. ނަމަވެސް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ނުކުތާތަކަށް ބަލާއިރު، އިސްތިއުނާފީ އެއްވެސް ނުކުތާއެއްގައި ޤާނޫނީ އަސާސް ސާފުކޮށް ބަޔާންކޮށްދީފައިވާކަން އެނގެން ނެތެވެ.

14. މީގެ އިތުރުން އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތައް ސާފުކޮށްދިނުމަށް [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ދައްކާފައިވާ [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފީ ފުރަތަމަ ނުކުތާގައި [illegible] [illegible] [illegible] ދަށު ކޯޓުން [illegible] މައްސަލައަކީ [illegible] މައްސަލައެއްގެ ގޮތުގައި [illegible] މައްސަލައެއް [illegible] މައްސަލަ [illegible] [illegible] ކުރުމުގެ ހައިސިއްޔަތު މެދު ގޮތެއް [illegible] [illegible] ހުރި ކަމަކަށެވެ.

14.1. މިމައްސަލައިގައި ހުރި [illegible] [illegible] ދަށު ކޯޓުން މިގޮތަށް ނިންމުމަށް [illegible] ސަބަބަކީ އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] ދަށު ކޯޓުގައި އިޖުރާއީ ނުކުތާއެއް ނެގުމުގެ ސަބަބުން ކަމަށް ބެލެވެއެވެ.

14.1.1. މަދަނީ މައްސަލަތަކުގައި އަމަލުކުރާނެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމުގައިވިޔަސް، އާންމު އުސޫލުން މިފަދަ ހާލަތްތަކުގައި އަމަލުކުރާނެ ގޮތަކީ، އިޖުރާއީ [illegible] އަދި ޝަރީޢަތުން [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލައެއް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ގޮތުގައި މައްސަލައިގެ [illegible] [illegible]. ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible]

---

[8] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/SC-A/09 ޤަޟިއްޔާގެ 14 ވަނަ ނަންބަރުގައި.

ކަނޑައަޅައި ނިންމުމެވެ. އެހެންނަމަވެސް، މިމައްސަލައިގައި ޝަރީޢަތުން މައްސަލަ ކުރިއަށް ގެންގޮސް މިނިންމުން ނިންމާފައިވަނީ މައްސަލާއި ސާބިތު ކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ހެކިން ޤާސިދުކަން މައްސަލައިގެ ހަޤީޤަތާ ގޮތުގައިކަން ފާހަގަކުރެވޭތީއެވެ. އިޤްރާރާއި ގެންދިއުމުގައިވަނީ އެންމެ އިސްލާމް އެއްގޮތުން ޝަރުޢީގޮތުގައިވިޔަސް، މިޤާނޫނުގެ ސަބަބުން މައްސަލައިގެ ދަށު ހުކުމް ނިންމާފައިވާ އިސްތިއުނާފު ބަދަލުވެ ދެންނެވޭ ސަބަބު އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން މިހުކުމަށް އަދިވެސް މައްސަލައިގައި ހިޔާލު ބަޔާންކޮށްފައިވާ ހައްޤު ގެއްލިފައި އެފަރާތުގެ މަންފާގެ ގޮތުގައިވާ ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް އެދި ކަމުގައިވާތީ މިޤާނޫނު ގެންގުޅުނު ކަމުގައިވާ މިޢާއިލާގެ ގެންގުޅޭ 16 ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ސަބަބުތަކަކީ ބަލައިގެ މިއީ އެނިންމުމަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެދޭ ފަދަ ބަދަލެއް އަންނާނެކަމަށް އިޤްރާރީ ގޮތެއް ކަމުގައި ނުދެކެމެވެ.

14.2. އިސްތިއުނާފުގެ ދެވަނަ ނުކުތާއާ ގުޅިގެން އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ 1980 ގެ އަހަރުތަކުގައި ނިޔާވެފައިވާ މައްޔިތުން 2013 ވަނަ އަހަރުގައި ގޮއްޗެއް ރަޖިސްޓަރީ ކުރުވުނީ ކިހިނެއްކަން ސާފު ވާން ޖެހޭނެ ކަމަށް ދަލީލުކޮށްފައެވެ. މިނުކުތާ ބެލި ކޯޓު ފެނިފައި ނޫނީ އަސާސް ސާފުނުވެއެވެ. މިނުކުތާގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ސާބިތު އެވިދާ ކަންތައްތަކަށް ހުރި ކަމަށް ބަލާ ދިޔަ ދަފްތަރުތަކުގައިވާ ގޮތަށް، މިނުކުތާއާ ގުޅޭގޮތުން ގެންގުޅުނު ސާބިތު އެވިދެންހުރި އެގްރީމަންޓް މިދާ ހަމަތަކުގައިވާ ރަޖިސްޓަރީގެ ސައްޙަކަމާއިބެހޭ ކަމާއި، ދަށު ކޯޓަށް ހުށަހެޅުނު މައްސަލައިގެ ބަޔާންތަކާ އަދި ހުށަހަޅާ ފޯމު އިޤްރާރުގެ މަޢުލޫމާތު ކަނޑައަޅައިދިނުމުގެ ކުރީ ހުށަހެޅި މައްސަލައެއް ބަލައިގަތުމުގެ މިމައްސަލައިގައި ހުށަހަޅާ ފޯމު އިޤްރާރުގެ ބަޔާން އެދޭ ބަދަލެއް އަދި އެބަޔާނުގެ މަޢުލޫމާތު ކަނޑައަޅައިދެވޭ ހުރި ފޯމަށް އަދާހަރުކުރިއަށްދާނެ ކަމުގެ މިނުކުތާގެ ސަބަބުން މައްސަލައިގެ ނިންމުމަށް ބަދަލެއް ގެނެސްދިނުމަށް ކަމުގައި ނުދެކެމެވެ.

15. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އިތުރަށް ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ ދަށު ކޯޓުގައި މައްސަލަ ހިނގަމުން ދިޔައިރު ހަދަ: ކުރުދުއްވުނީ ކައުންސިލް އިދާރާއިން ބޭނުންވާގޮތުގެ ގޮއްސަކަ އަދި މުޢާމަލާތަ ނަމްބަރުގައި ތަޙްޤީޤުކުރަނިކޮށްފައިވާ ގޮއްޗެއްކަމަށް ބުނެފައިވާއިރު، އަދި މުޢާމަލާތުގެ ނަންބަރުޖެހިގައި ހަދަ: ކުރުދުއްވުނީ "ދުވާދާރުގެ" އެވް ހަރާ ގެއްލި ވެސް ތަޙްޤީޤުކުރެވިފައިވާ ކަމަކާއި ބެހޭ ބެނާ ގާނޫނުގެ ދަށުން އެއް ތަރަކަށް ދެގޮއްޗެއް އެކަކަށް ދޫނުކުރުވުނުކަމަކާއި އެހެންކަމުން އަދި މުޢާމަލާތުގެ ނަމްބަރު ދެގޮތް ތަޙްޤީޤީ ކުރެވިފައިވާ ގާނޫނާ ޚިލާފަށް ކަމަށް ދެކޭ ކަމަށެވެ.

15.1. ދަށު ކޯޓުން ދީފައިވާ ޙުކުމަށް ދެކޮޅު ތަރަފަށް (ޚިލާފުވުމަކީ އަދި މުޢާމަލާތު) އެއްޗެއްގެ ނަންބަރެއް ކޯޓުގައި ދެކުނުވަޑައިގަތް ވަރަކަށް ކަން އެކަށީގެން ނުވެއެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ[9] 32 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްދީފައިވާ ހައިކޯޓުން މައްސަލައެއް ބަލާނީ ދަށުކޯޓުގައި ހުށަހެޅި ހެކިތަކާއި ދިފާޢުތަކާ އަސާސުކަމުގައިވާ ވާހަކަތަކަށް ބަލައިގެންނެވެ. ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2014/SC-A/41 ގެ ޝަރީޢަތުގެ ފާހަގަކުރުން ނަމަވެސް 28.3 ވަނަ ނުކުތާގައި ވެސް މިއުސޫލު ނަގަހައްޓާ ފާހަގަ ނިޔާމު މިފަދައިން ފާހަގަކޮށްފައިވާ މަޝްވަރާ ފާހަގަކުރުމުގެ އިތުރަށް ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ އިސްތިއުނާފްގެ މަރުޙަލާއަކީ ދަށުކޯޓުގައި މައްސަލަ ނިންމާފައިވާ ގޮތުން ޖިނާއީ ގޮތުން ނުވަތަ ޝަރުޢީކަން ކަށަވަރު މަރުޙަލާކަމެވެ. ދަށު ކޯޓުން ވަކިކޮށްގައި ވަކިވެފައިކަން ނިންމާފައިވަނީ ގޮތުން އެއްވެސް ހެކިކަން ނުވަތަ ޝަރުޢީކަން ކަށަވަރު (އަދި އެހެންކަމެއް ނުހިމެނޭ ގޮތުން) އިދާރީކޯޓުގައި މައްސަލަ ހުށައެޅު ހުށަހެޅި ހެކިބާރާއި ދިފާޢުތަކާ އަލިގައި ކަމުގެ އިސްތިއުނާފުގެ އަސާސަކީ ދަށުކޯޓުގައި ހުށަހެޅިފައިވާ ކަމަކަށް ކަމުގައި އެކަކަށް ފަރާތްކަމެވެ. އެހެންކަމުން މިދާނާ މަޤާމަށް ބިނާކޮށް ދަށުކޯޓުގެ ނިންމުމަށް ބަލައިގެން ގޮތްގޮތަށް އަސާސެއް އޮތް ކަމުގައި ނުދެކެމެވެ. އަދި އިސްލާމް ޝަރީޢަތް ފަދައިން

---

[9] 22/2010 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު

މައްސަލައިގައި އެދޭ ފަދަވާތީއާ ހުކުމްކުރުން ހަމަ ޤަބޫލު ބަޔާން މިއީ މިމައްސަލައިގައި ކުރުވިފައިވާ ބުނުމަށް އަސާސްކުރުވަނިވި ކަމެއް ކަމުގައި ނުދެކެމެވެ.

16. މައްސަލައިގައި ދަށުކޯޓުން ޝަރީޢަތް، ބަޔާންކޮށްފައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ކަމަށް ބުނެ ސަރީޙަކޮށް މަޖިލީހުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންތައްތަކަށް ބަލާއިރު، މިމައްސަލަ އެކޯޓުން ހުކުމްކުރީ ބޭނުންވާގޮތަށް މައްސަލަ ހުކުމަކާ ފަރާތްތަކުގެ މަސްލަހަތު އާދައިގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ފެކްޓާ ކަނޑައެޅުމަށްޓަކައިވެސް މިމައްސަލަ ދަށު ކޯޓުން ހުކުމްކުރުން އިރު އެކަން ސާބިތުކުރުމުގައި ހުކުމްކޮށްފައިވާ ސަބަބު ހުކުމުގެ ބައިން ބަޔާންވެގެން ދިރިއުޅުން އާދައިގެ ދުރުގެ ކަން އެނގޭއިރު އާދައިގެ ދުރުގެ ދޫކޮށް ހުށަހެޅުނު އަމުރުތަކުގެ އެންމެ ފަހުގެ ފުރުޞަތު ދިނުމަށް ދަށު ކޯޓުން ކަނޑައެޅުއްވި ގޮތަށް ޝަރީޢަތުގެ ދުރުގެ ދުރުގެ އެއް ކަމުގައި އަދި އެކަން ސާބިތުކުރުމަށް ބަލާ ހުކުމް ހުކުމްކުރުމުގައި ކަން ފާހަގަކުރަމެވެ.

17. ބުނެވިދިޔަ އެންމެހައި ކަންތައްތަކަށް ރިޢާޔަތްކުރުމުން، އިސްތިއުނާފުގައި ނުކުތާތަކާ ދުރު މިކޯޓުން ގޮތުގެ ކަނޑައެޅުމަށްޓަކައި މިންވަރާ ދުސްތޫރީ އުޞޫލު ސާފުކުރުމާއި އަދި އެސަބަބުތަކުން ސާފުކޮށްދިނުމަށް ދުވަސް ފުރުޞަތުގައި ބަލަންޖެހޭ ކަންތައްތަކަށް ރިޢާޔަތްކުރުމުން މިމައްސަލައިގައި ދަށު ކޯޓުން ކޮށްފައިވާ ބުނުމަށް ބަދަލު ގެނައުމަށް ސަބަބެއް ނެތް ކަމުގައި އިއްތިފާޤުވެވޭނެވެ.

18. ވީމާ، މިބަޔާންވެދިޔަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީ ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީހުން އެއްބަސްވެވަޑައިގެން ޖުވެނައިލް ކޯޓުން ކުރައްވާފައިވާ ސިވިލްކޯޓުގެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 133/B12C/2016 ގަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ހުކުމަކީ ހުކުމް ބާޠިލްކޮށް އަނބުރާ ބަދަލު ގެނައުމަށް ފޯރާ ސަބަބެއް ނެތްކަމުގައެވެ.

ޙުކުމް:

ދެންފަހެ، އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު ސަބަބުތަކަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުގެ ނަންބަރު 133/B12C/2016 ގެ ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] ގޮތަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ތިން ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ޙުކުމްކުރީމެވެ.

މި ޤަޟިއްޔާ ބެލި ޙުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު ޝުޢައިބު ޙުސައިން ޒަކަރިއްޔާ ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝަތު ޝުޖޫނު ފަނޑިޔާރު ޢަބްދުއްރައޫފް އިބްރާހީމް

(ރިޔާސަތު)